

1416 Sayılı Kanun Kapsamında Mecburi Hizmet ve Meşru Beklenti*

Compulsory Service and Legitimate Expectation Under the Scope of the Law No. 1416

Öğr. Gör. Dr. **Taner CINDİK****

Öz

Bu çalışma 1929 yılında yürürlüğe giren "1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun" çerçevesinde mecburi hizmet ve meşru beklenti ilkesi ilişkisini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Kanun, yurtdışına gönderilecek öğrencilerin seçimi, eğitimleri ve mecburi hizmet yükümlülükleri ile ilgili usulleri belirlemektedir. Mecburi hizmet, burs veren Milli Eğitim Bakanlığı'nın yanı sıra başka kurumlar için de çalışmayı kapsamaktadır. Çalışmamızda ayrıca "meşru beklenti ilkesi" de incelenmektedir. Bu ilke, bireylerin kamu otoritesinin taahhütleri veya uzun süreli uygulamalarına dayanarak kazanılan haklara ulaşma umudunu ifade eder. Ancak, her beklenti meşru sayılmaz ve meşru beklenti kapsamında hukuksal koruma belirli koşullara bağlıdır.

Son olarak, makale mecburi hizmet ve meşru beklenti ilkesiyle ilgili hukuki sorunları ve mahkeme kararlarını detaylıca incelemekte, özellikle yurt dışında eğitim gören ve mecburi hizmet yükümlülüğü bulunan bireylerin durumlarını ve meşru beklenti ilkesiyle olan ilişkisini tartışmaktadır. Mahkeme kararları, öğrencilerin atama süreçlerini ve bu süreçlerin meşru beklenti ilkesiyle etkileşimini gözler önüne sermektedir ve makalede bu durumların eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi sunulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Mecburi hizmet yükümlülükleri, Meşru beklenti ilkesi, 1416 Sayılı Kanun, İdarenin yerleşik uygulaması, İdarenin taahhüdü.

Abstract

This article has been prepared to examine the relationship between compulsory service and the principle of legitimate expectation within the framework of the "Law No. 1416, The Law Concerning Students to be Sent to Foreign Countries, "enacted in 1929. The law sets out the procedures for the selection of students to be sent abroad, their education, and their compulsory service obligations. Compulsory service encompasses working not only for the Ministry of National Education, which provides the scholarships, but also for other institutions. In our study, the "principle of legitimate expectation" is also examined. This principle refers to the hope of individuals

* Hakemli Araştırma Makalesi / **Makale Geliş Tarihi:** 11.01.2024 – **Makale Kabul Tarihi:** 31.05.2024.
Atıf: Taner Cındık '1416 Sayılı Kanun Kapsamında Mecburi Hizmet ve Meşru Beklenti' (2024) 2(2), TRÜHFD 210-233.

** Trabzon Üniversitesi Şalpazarı Meslek Yüksekokulu Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü Mahkeme Büro Hizmetleri Programı, e-mail: tanercindik@trabzon.edu.tr, ORCID: 0009-0007-7779-0089.

to attain rights based on the commitments or long-standing practices of public authorities. However, not every expectation is deemed legitimate, and legal protection under legitimate expectation is subject to certain conditions.

Finally, the article thoroughly examines the legal issues and court decisions related to compulsory service and the principle of legitimate expectation, particularly discussing the situations of individuals who have studied abroad and are subject to compulsory service obligations. The court decisions highlight the appointment processes of these students and their interaction with the principle of legitimate expectation. The article aims to critically evaluate these circumstances, offering a detailed analysis of how these legal principles are applied in practice.

Keywords

Compulsory Service Obligations, Principle of Legitimate Expectation, Law No. 1416, Established Practices of Administration, Promises of the Administration.

GİRİŞ

Türkiye'nin eğitim ve akademi dünyasında önemli bir yeri olan 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun¹, yurtdışında eğitim görmüş bireylerin gelecek planlarını etkileyen mecburi hizmet şartını öngörmektedir. Bu bağlamda 1416 Sayılı Kanun'un öngördüğü mecburi hizmet meşru beklenti ilkesi ile ciddi derecede etkileşim içerisindedir. Bu nedenle makale, kanunun genel bakış açısını, uygulamaları ve yarattığı hukuki sonuçları meşru beklenti ve mecburi hizmet ekseninde irdelemektedir. Kanunun hükümleri, bu iki temel unsurun nasıl birbirine bağlı olduğunu ve Türk hukuk sistemi içerisinde nasıl işlediğini gözler önüne sermektedir. Mahkeme kararlarının analizi, bu iki kavramın gerçek hayatta nasıl uygulandığını ve idare hukuku pratiğindeki etkilerini aydınlatmaktadır. 1929 yılında yürürlüğe giren ve yurtdışına eğitim için gönderilen öğrencileri ilgilendiren bu kanun, Türk eğitim sisteminin gelişiminde kilit bir rol oynamıştır. Kanunun temel prensipleri, yurtdışına gönderilecek öğrencilerin seçimi, eğitim süreçleri ve mecburi hizmet yükümlülükleri ile ilgili usulleri kapsamaktadır. Bu çalışma, kanunun bu yönlerinin yanı sıra, meşru beklenti ilkesinin kavramsal çerçevesine de odaklanmaktadır.

Mecburi hizmet, adından da anlaşılacağı üzere, devletin yurt dışı eğitim yatırımlarına karşılık olarak bursiyerlerden talep ettiği, belirli bir süre kamu hizmetinde bulunma yükümlülüğünü ifade etmektedir. 1416 Sayılı Kanun, bu zorunlu hizmetin yasal dayanaklarını ve uygulanışını temel düzeyde düzenlemiştir. Bu düzenleme, kamu kaynaklarının verimli kullanımını ve ulusal eğitim politikalarının gereklilikleri açısından oldukça önemlidir.

¹ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, Kanun Numarası:1416, Kabul Tarihi:08.04.1929, RG 16.04.1929/1169.

Öte yandan, meşru beklenti ilkesi, idarenin taahhütleri ve yerleşik uygulamaları neticesinde bireylerin hukuki koruma altına alınmış beklentilerini ifade eder.² Bu ilke, idare hukukunun en önemli ilkelerinden biri olarak kabul edilir ve adil bir idare yönetiminin temel taşlarından biridir.³ İdarenin eylem ve işlemlerinin öngörülebilirliği, bireylerin haklarının korunması ve hukuk devleti ilkesinin uygulanması açısından bu ilke büyük bir önem taşımaktadır.

I. 1416 SAYILI KANUN KAPSAMINDA MECBURİ HİZMET VE MEŞRU BEKLENTİ KAVRAMLARI

A. 1416 Sayılı Kanun'a Genel Bir Bakış

Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim alanında gerçekleşen önemli düzenlemelerden biri, "1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun" olarak bilinen yasayla hayata geçirilmiştir. Bu yasa, 8 Nisan 1929 tarihinde kabul edilmiş ve 16 Nisan 1929'da resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı adına ya da çeşitli kurumlar adına yurt dışına gönderilecek talebelerin seçimi ve sonraki aşamalara ilişkin genel esasları düzenlemektedir.

Bu bağlamda 1416 Sayılı Kanun kapsamında Genel ve özel bütçeli devlet kurumları ve idareleri, il belediyeleri, ticaret odaları ve sözleşmeleri gereği öğrenci göndermeye zorunlu olan şirketler yabancı ülkelere burslu öğrenci göndermektedir.⁴ Öğrencilerin seçimi bağlamında sözlü sınav puanının %40'ı, başvuru sürecinde kullanılan ALES puanının %40'ı ve lisans mezuniyet notunun %20'sinin hesaplanmasıyla oluşturulan YLSY Yerleştirme Puanı yerleştirme işlemlerinde kullanılacaktır.⁵ Sözlü sınavlar, adayların genel bilgi düzeyi, konuları

² Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarında meşru beklenti "yönetimin ister bir taahhüt isterse uzun süren bir uygulamasına güvenerek olsun, bireylerin çıkarlarına veya lehlerine olan bir sonuca ulaşabileceklerini ümit etmeleridir" şeklinde tanımlanmıştır. Danıştay 8 D, E 2019/5577 K 2022/3667,01.06.2022, Anayasa Mahkemesi, E 2021/14 K 2023/173,11.10.2023; Doktrinde farklı ifade edilmesine karşın, haklı beklenti tanımının meşru beklenti tanımından herhangi bir farkı olmadığı belirtilmelidir, Elvin Evrim Dalkılıç, *Avrupa ve Türk İdare Hukukunda Hukuki Güvenlik ve Meşru Beklentilerin Korunması İlkesi* (Turhan Kitabevi 2016) 122.

³ Haklı beklenti ilkesi, diğer hukuk sistemlerinde olduğu gibi Türk hukukunda da tüm Devlet organlarının tasarruflarında uyması gereken hukukun genel bir ilkesidir. Selman Sacit Boz, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması* (Seçkin Yayıncılık 2017) 59.

⁴ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.1

⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, 2023-Yıly Başvuru ve Tercih Kılavuzu, <https://yyegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_12/15094203_2023ylsybasvuruvetercihkilavuzu.pdf> Erişim Tarihi 21.01.2024.

özetleme yeteneği, iletişim becerileri, bilimsel optimizasyona olan açıklıkları ve akademik çalışmalara yatkınlıkları üzerinden değerlendirilir.

Yarışmayı kazanan ve gönderilmeye karar verilen talebelerden, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen zorunlulukları yerine getireceklerine dair birer taahhütname alınır ve bu taahhütname tasdikli suretleri ile birlikte ilgili makamlara sunulur.⁶ Bu taahhütname, öğrencilerin aldıkları eğitimle ilgili sorumluluklarını kabul etmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca lisansüstü öğrenim amacıyla yurtdışına giden talebenin bir öğrenim planı bulunmaktadır.

Bir öğrencinin eğitimini tamamlaması, o öğrencinin öğrenim planında belirtilen aşamaları başarıyla geçmesi anlamına gelir. Öğrencinin, sağlık sorunu veya meşru bir istisna durumu olmadıkça, öğrenim planında belirtilen süre içinde öğrenimi tamamlamaması durumunda geri çağırılması gerekmektedir.⁷ Bu düzenleme, öğrencilerin belirlenen zaman çerçevesinde öğrenimini başarıyla bitirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu çerçevede, yabancı ülkelerde eğitim gören Türk talebelerin takibi için özel bir denetim heyeti oluşturulmalıdır. Bu müfettişler, öğrencilerin öğrenim sürecini düzenli bir şekilde denetlemekle sorumludur ve görevleri sırasında ihtiyaç duydukları masrafları karşılamak üzere belirli bir avansa sahiptirler.⁸ Müfettişler ayrıca, talebelerin buldukları şehir veya kurumlardaki durumlarını değerlendirme yetkisine sahiptirler. Acil durumlar veya önemli sebepler doğrultusunda, bir talebenin ikamet ettiği yer veya eğitim aldığı kurum değiştirilebilir.⁹ Denetim sürecinde, müfettişler Türk talebelerin durumunu ve çalışmalarını değerlendirmek üzere ailelerinden gelen müracaatlar üzerine inceleme yaparlar. Tespit ettikleri durumlar çerçevesinde, talebelerin milli şeref ve haysiyetini kırarak hareket ettiği belirlenen öğrencilerin durumu, velileriyle birlikte ilgili memleket elçiliğine ve Milli Eğitim Bakanlığına bildirilir.¹⁰

Türk talebelerin eğitim süreçlerini tamamlamalarının altı ay öncesinde ise Milli Eğitim Bakanlığı, bu durumu ilgili makamlara bildirir. Müracaatlarını takiben, talebelerin atanacakları göreve kadar geçecek üç aylık süre içinde, yabancı ülkelerde eğitim almış olan talebelere, asgari aylığın yarısı kadar bir aylık tahsisat verilir.¹¹ Bu düzenleme, öğrencilerin belirli bir zaman

⁶ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.10.

⁷ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.11.

⁸ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.14.

⁹ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.15.

¹⁰ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.16.

¹¹ Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.17.

çerçevesinde eğitimlerini tamamlamalarını sağlayarak Türkiye'ye döndüklerinde daha etkin bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanır.

Talebinin tahsilini tamamlamasından sonra ihtisası dahilinde atanacağı görevi kabul etme zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak, bu zorunluluk, müracaat tarihinden itibaren üç ay süresince atanmamış olanlar için geçerli değildir. Talebinin, müracaatından itibaren iki ay içinde işe yerleştirilmemesi durumunda, üçüncü ayın sonuna kadar devletin herhangi bir dairesinde bir göreve tayin edilebilir ve talebinin taahhütnamesindeki zorunluluk bu yeni göreve intikal eder.¹² Ama bu halde de talebinin ihtisası dahilinde bir göreve tayin edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, kanunun genel yapısı ortaya konulmuştur ve sonraki bölümde, 1416 Sayılı Kanun'un mecburi hizmet konusundaki yaklaşımı ve bu konunun hukuki çerçevesi ele alınacaktır.

B. Mecburi Hizmetin 1416 Sayılı Kanun Perspektifinden Değerlendirilmesi

Türk Dil Kurumu sitesinde mecburi hizmet 'Bursu veren kuruluşun hizmetinde zorunlu olarak belli bir süre çalışma' olarak tanımlanmaktadır.¹³ Bir başka tanımda ise bir kimseden veya kuruluştan sağlanan menfaat (örneğin, burs alma sebebiyle) karşılığında ona belli bir süre hizmet etme yükümlülüğü' olarak tanımlanmaktadır.¹⁴

1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, mecburi hizmet yükümlülüğü getiren düzenlemelerden biridir ve bu kanun, yukarıda izah edildiği üzere yurtdışına gönderilen öğrencilere dair hükümler içermektedir. Kanunda mecburi hizmete ilişkin bir tanım olmadığı söylenebilir. 1416 Sayılı Kanun uyarınca Millî Eğitim Bakanlığı hesabına üniversiteler ve çeşitli kurumlar adına giden öğrencilerin atanması gerçekleştirilir ve bu kapsamda kişi mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmektedir.¹⁵ Ayrıca, bu yükümlülük, yurt dışında eğitim alan öğrencilerin, aldıkları eğitimin karşılığını ülkelerine hizmet ederek vermelerini sağlayarak, ulusal kalkınma ve bilgi transferinde stratejik bir role sahip olmaktadır.

¹² Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, md.18.

¹³ Türk Dil Kurumu, <<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi 01.01.2024.

¹⁴ Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü* (Yetkin Yayınevi 2011) 887.

¹⁵ Muğla Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, 1416 Sayılı Kanun Uyarınca MEB Hesabına Üniversitemiz ve Diğer Üniversiteler Adına Giden Öğrencilerin Atanması, <<https://personel.mu.edu.tr/Newfiles/16/Content/1416%20say%C4%B1%C4%B1%20Kanun%20Uyar%C4%B1nca%20MEB%20Hesab%C4%B1na%20%20C3%9Cniversitemiz%20ve%20Di%C4%9Fer%20%20C3%9Cniversiteler%20Ad%C4%B1na%20Giden%20%20C3%96%C4%9Frencilerin%20Atanmas%C4%B1.pdf>> Erişim Tarihi 01.01.2024.

1416 Sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca, yurtdışına gönderilecek öğrencilerden bu kanun kapsamında yükümlülüklerini yerine getireceklerine dair taahhüt içeren bir yüklenme senedi alınacaktır.¹⁶ Bununla birlikte 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu madde 224'de belirtildiği gibi Cumhurbaşkanınca belirtilen her derecedeki öğretim kurumları ve öğretim dalları dışında kalan kurum ve dallarda Devlet tarafından okutulanlar, mecburi hizmetle yükümlüdürler.¹⁷ Bu öğrenciler, 657 Sayılı Kanun'un 224. maddesi gereğince, buldukları sürenin (tatiller dahil) iki katı kadar süreyle mecburi hizmetle yükümlüdürler ve bu yükümlülüğü ihlal edenlerden doğacak masraflar, 657 Sayılı Kanun'un Ek-34. maddesi hükümlerine göre tahsil edilecektir.¹⁸

C. Meşru Beklenti İlkesinin Kavramsal Çerçevesi

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarında meşru beklenti "yönetimin ister bir taahhüt isterse uzun süren bir uygulamasına güvenerek olsun, bireylerin çıkarlarına veya lehlerine olan bir sonuca ulaşabileceklerini ümit etmeleridir" şeklinde tanımlanmıştır.¹⁹ Bu yaklaşıma paralel olarak Oğurlu tarafından haklı beklenti genel olarak "bireyin hukuka uygun olmak kaydıyla yetkililerin taahhütleri ile süregelen hukuki uygulamalara güvenerek belirli hakları elde etme beklentilerinin hukuk güvenliği gerekçesiyle koruması, kendileri hakkındaki olumsuz değişikliklere karşı en azından bir dinlenilme hakkı verilerek korunması; bazen de korunan çıkarın niteliğine göre yeni bir karar alınması zorunluluğu" şeklinde ifade edilmiştir.²⁰

Bunun yanı sıra sıradan ve her beklenti, talep ve iddia meşru beklentinin varlığını ortaya koymamaktadır. Her ne kadar güçlü ve içten bir dilek, istek veya umut bir beklentiye ihtiva etse de bu tür beklentiler her durumda meşru beklentinin varlığını ortaya koymazlar ve bu

¹⁶ Seyit Rasim Doru, 'Türk Hukukunda Yargı Kararları Işığında Mecburi Hizmet Yükümlülüğü' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2012) 61.

¹⁷ Devlet Memurları Kanunu, Kanun Numarası:657, Kabul Tarihi: 14.07.1965, RG 23.07.1965 /12056, md.224.

¹⁸ Doru, (n 16) 61.

¹⁹ Anayasa Mahkemesi, E 2008/56 K 2011/58, 30.03.2011; Anayasa Mahkemesi, E 2008/72, K 2011/59, 30.03.2011; Anayasa Mahkemesi, Başvuru No: 2013/2264, 26.02.2015; Danıştay 5 D, E 2003/3647 K 2006/1140,14.03.2006; Anayasa Mahkemesi, E 2011/45 K 2013/24, 31.01.2013; Danıştay 10 D, E 2007/5427 K 2011/2289,14.06.2011; Anayasa Mahkemesi, E 2008/34 K 2008/153, 31.10.2008; Danıştay 15 D, E 2013/7523 K 2014/3197, 29.04.2014.

²⁰ Yücel Oğurlu, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu* (Seçkin Yayıncılık 2003) 221.; Hüseyin Melih Çakır, 'Sağlık Hizmetlerinin Özel Hukuk Kişileri Tarafından Yürütülmesi' adlı eserinde, Yücel Oğurlu'nun 'İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu' çalışmasından haklı beklenti tanımını aynen aktarmıştır, Hüseyin Melih Çakır, *Sağlık Hizmetlerinin Özel Hukuk Kişileri Tarafından Yürütülmesi* (Onikilevha 2015) 142.

beklentilerin karşılanmaması, her zaman hukuki sonuçları beraberinde getirmez.²¹ Yani, iyi niyetle beslenen bir umut, etik bir yükümlülüğü içermesi durumunda dahi her zaman meşru bir beklenti oluşturmayabilir.²²

Hukuki düzen içinde bir beklentinin korunması, yalnızca bir dizi koşulun birleşimi ile mümkündür. Hukuki bir beklentinin güvence altına alınması, genellikle adil bir süreç ve haklarını savunma olanağı ile birlikte, çeşitli hukuki ilkelere ve normlara uygunluğu içerir. Bu bağlamda, bir beklentinin hukuki korunması belirli koşulların yerine getirilmesiyle sağlanabilmektedir.

Doktrinde çoğunlukla "haklı beklenti" şeklinde ifade edilmekle birlikte²³ "haklı beklenti" yerine ilkenin "meşru beklenti" olarak ifade edilmesinin daha isabetli olacağı ifade edilmektedir.²⁴ Meşru beklenti terimi, Avrupa Birliği Adalet Divanı(ABAD) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(AİHM) kararlarının İngilizce metinlerinde "legitimate"²⁵, Fransızca metinlerinde ise "légitime"²⁶ kelimelerinin Türkçe karşılığının meşru olmasından dolayı bu ifade ile aktarılması daha isabetli olacaktır.²⁷ Anayasa Mahkemesi ve Danıştay daha çok haklı beklenti kavramını tercih etmekle birlikte özellikle bireysel başvuru kararlarında Anayasa mahkemesi meşru beklenti kavramını tercih etmektedir. Bununla birlikte son dönem mahkeme kararlarında haklı(meşru) kavramının tercih edildiği gözlemlenmekle birlikte bu bağlamda iki

²¹ Robert Thomas, 'Principles of Legitimate Expectations and Proportionality' (PhD Thesis, University of Nottingham 1998) 114-115.

²² ibid 114-115.

²³ Bu çalışmalar için bkz. Yücel Oğurlu, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu*; Halil Altındağ, *Yürürlükte Olan Yasalara ve İdari Düzenleyici İşlemlere Güvenden Kaynaklanan Haklı Beklenti Kavramı ve Korunması*; Selman Sacit Boz, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması*; Selçuk Gişi, *Haklı Beklentilerin Korunması İlkesi*

²⁴ Elvin Evrim Dalkılıç, *Avrupa ve Türk İdare Hukukunda Hukuki Güvenlik ve Meşru Beklentilerin Korunması İlkesi* (Turhan Kitabevi 2016) 120; Suat Şimşek, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkının Kapsamı Açısından Mevcut Mülk ve Meşru Beklenti Kavramları* çalışmasında 'Meşru Beklenti' terimini tercih etmiştir. Suat Şimşek, 'Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkının Kapsamı Açısından Mevcut Mülk ve Meşru Beklenti Kavramları' (2015) 53 *Adalet Dergisi* 103.

²⁵ 'Legitimate', Cambridge Dictionary, tanım olarak "hukuk tarafından izin verilmiş" veya "hukuki olarak izin verilmiş" olarak belirtilmektedir, <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/legitimate>> Erişim Tarihi 01.01.2024.; 'Legitimate', Oxford English Dictionary, tanım olarak "Kanunlara veya kurallara uygun; yasal veya doğru ilkelere göre onaylanmış veya yetkilendirilmiş; yasal; uygun." olarak belirtilmektedir <<https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=legitimate>> Erişim Tarihi 01.01.2024.

²⁶ 'Légitime', Collins Dictionary, Fransızca "légitime" kelimesinin İngilizceye "legitimate" olarak çevrildiği belirtilmektedir, <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/french-english/l%C3%A9gitime>> Erişim Tarihi 01.01.2024.

²⁷ Dalkılıç (n 24) 120.

kavram arasında ayırım yapılmamaktadır.²⁸ Bu bağlamda, ilerleyen bölümlerde "meşru beklenti" ve "haklı beklenti" terimleri birbirlerinin yerine kullanılacaktır ve aralarında ayırım yapılmayacak; ancak yukarıda da belirtildiği gibi "meşru beklenti" kavramının tercih edilmesinin daha uygun olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

II. MAHKEME KARAR ANALİZİ: MECBURİ HİZMET VE MEŞRU BEKLENTİ HUKUKİ SORUNLARA DETAYLI BAKIŞ

Boz, meşru beklenti türlerini vurgularken birçok türe atıf yapmıştır.²⁹ Bu çalışmada, sadece mecburi hizmetle doğrudan ilişkili olan idarenin uzun süreden beri izlediği bir davranışı ansızın değiştirmesinden, idarenin taahhüdünden ve emsal idari tasarruflara aykırılıktan kaynaklanan meşru beklenti türleri ele alınacaktır. Bu türlerin incelenmesi, idari kararların hukuki tutarlılığını ve vatandaşların devlete olan güvenini pekiştiren unsurlar olarak ön plana çıkar. Ayrıca, idarenin hukukun üstünlüğüne ve adil yönetim anlayışına olan bağlılığının değerlendirilmesine olanak tanır, bu da hukuki süreçlerin şeffaflığını artırmada kritik bir rol oynar.

A. İdarenin Uzun Süreden Beri İzlediği Bir Davranışı Ansızın Değiştirmesi

İdarenin uzun süreli ve yerleşik uygulamaları, bireylerin haklı beklentilerini şekillendiren temel unsurlardan biridir. Eğer idare, belirli bir uygulamayı belirli bir süre sonrasında devam ettirmeyeceğini açıkça beyan etmemişse, bu durumda, bu uygulamaya dayalı haklı beklentilerin korunması ve bu beklentilere saygı gösterilmesi gerekir.³⁰ İdarenin eylem ve işlemlerinde tutarlılık ve öngörülebilirlik, hukukun üstünlüğünü destekleyen temel taşlardır ve bu bağlamda, idarenin yerleşik uygulamalarının devamlılığı, hukuki güvenlik açısından büyük bir değer ifade eder.

²⁸ Danıştay 8 D, E 2019/5577 K 2022/3667, 01.06.2022; Anayasa Mahkemesi, E.2021/14, K.2023/173,11.10.2023; Doktrinde farklı ifade edilmesine karşın, haklı beklenti tanımının meşru beklenti tanımından herhangi bir farkı olmadığı belirtilmelidir, ibid 122.

²⁹ Selman Sacit Boz, haklı beklenti doğuran durumları on iki başlık altında inceler: İdarenin uzun süreden beri izlediği bir davranışı ansızın değiştirmesi (idari teamül, uygulama, tatbikat kurallarına aykırılık), politika tercihlerinin değişmesi, idarenin yanıltıcı beyanları, idarenin açık bir şekilde verdiği taahhüdü, teminatı, güvenceyi veya sözü yerine getirmemesi, düzenleyici işlemlerin beklenmedik değişimi, idari işlemin çelişkili (tutarsız-muğlak) hükümler içermesi, alınan bir karardan geçerli bir sebep olmaksızın vazgeçilmesi, uluslararası sözleşmelere aykırılık, örf ve adet (gelenek ve görenek) kurallarına aykırılık, idari makamların hukuk yaratma yetkisinin hatalı kullanımı, emsal idari tasarruflara aykırılık, geçmişe etkili idari işlemlerde kazanılmamış hak ve durumların gözetilmemesi, Selman Sacit Boz, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması* (Seçkin Yayıncılık 2017) 13.

³⁰ ibid 281.

Danıştay İdari Dava Dairelerinin önüne gelen örnek bir olayda mahkeme davacının talebini aşağıdaki gerekçelerle kabul etmemiştir. 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yüksek lisans ve doktora yapmak üzere yurt dışına gönderilen davacının gönderiliş amacına uygun bir derece ile yurda dönmediğinden bahisle Hazineye olan doktora borcunun ödenmesi ve senet alınmasına ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğünün işlemi ile bu işlemin dayanağı olan Millî Eğitim Bakanlığı Makamının olurunun iptali istenilmiştir.³¹

2014 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı kararında, yüksek lisans ve doktora eğitimleri için yurt dışına gönderilen ve doktora öğrenimini tamamlamadan Türkiye'ye dönenlerin, görev talep etmeleri durumunda, başarıyla tamamlanan yüksek lisans süresine denk gelen süreleri boyunca mecburi hizmet yapmaları gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, doktora süresinde başarısız olan kısmın tazminatını ödemeleri gerektiği belirtilmiştir.

Mahkeme davacının yurt dışına gönderildiği tarihte yürürlükte bulunan 1416 Sayılı Kanun'un 17. maddesinde, Milli Eğitim Bakanlığının, her öğrencinin tahsilini tamamlamasından altı ay önce durumunu adına yurt dışına gönderildiği kuruma bildireceği ve tahsilini tamamlayarak yurda dönen öğrencinin iki ay içinde taahhütname ile bağlı olduğu kuruma müracaat etmek zorunda olduğu; 18. maddesinde, müracaat etmiş olan bir öğrencinin ihtisası dahilinde kendisine teklif olunacak hizmeti kabule mecbur olduğu; 19. maddesinde, geriye çağrılan öğrenci ile tahsillerini bitirerek iki ay içinde yurda dönmeyen, 17. ve 18. maddeler uyarınca müracaat ve teklif olunan hizmetleri kabul etmeyen öğrencinin tahsil masraflarını faizleriyle birlikte ödemek zorunda olduğunun yasal normlarla hükme bağlandığı kanaatindedir.

Mahkeme gerekçesinde ayrıca şunları belirtmiştir. 1416 Sayılı Kanun'un 01/03/2014 tarih ve 6528 Sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değişik 21. maddesinde, bu Kanun uyarınca mecburi hizmet karşılığı yurt dışına gönderilenlerin, öğrenimlerini başarıyla tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere, adlarına gönderildikleri kurumların ilgili kadrolarına atanacakları belirtilmiş, aynı Kanun ile 1416 Sayılı Kanun'a eklenen Geçici 3. maddede de, 21. madde hükümlerinden, yurt dışına eğitim amacıyla gönderilenlerden öğrenimlerini tamamlayıp mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmeye başlayanlar (bu yükümlülüklerini bitirenler dâhil) ile hâlen yurt dışında eğitimlerine devam edenlerin de

³¹ Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, E 2022/2695 K 2022/3441,30.11.2022.

yararlandırılacağı belirtilmiştir. 03/06/2021 tarih ve 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen 6. fıkrada ise, yükseköğretim kurumları adına yurt dışına gönderilenlerden doktora öğrenimlerini başarıyla tamamlayanların, mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere adına öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumunun atama kriterlerini karşılamaları şartıyla doktor öğretim üyesi kadrolarına, atama kriterlerini sağlamamaları halinde ise öğretim görevlisi kadrolarına atanmasının yapılacağı öngörülmüştür. Ayrıca, davacının yurt dışına gönderildiği tarihte yürürlükte bulunan Kanun hükümlerinde gerekse sonradan yürürlüğe giren hükümlerde, 1416 Sayılı Kanun kapsamında lisansüstü öğrenim görmek amacıyla mecburi hizmet karşılığında yurt dışına gönderilenlerin söz konusu öğrenimlerini başarıyla tamamlamaları halinde, mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere adlarına gönderildikleri kurumların ilgili kadrolarına atanacakları, eğitimlerinde başarısız olanların ise kendilerine yapılan tahsil masraflarını faiziyle birlikte ödemek zorunda oldukları kurala bağlanmıştır.

Dolayısıyla, yüksek lisans ve doktora öğrenimi için yurt dışına gönderilen ve doktora öğrenimini tamamlamadan yurda dönen davacının, öğrenimini gönderiliş amacına uygun bir dereceyle tamamlayamaması nedeniyle kendisine yapılan yüksek lisans ve doktora öğrenimi masraflarını faiziyle birlikte ödemek zorunda olduğu sonucuna varılmıştır.

Mahkeme, davacının yurt dışına gönderildiği tarihteki Millî Eğitim Bakanlığı uygulamasında, yüksek lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra doktora öğrenimine başlayıp doktora derecesini almadan yurda dönenlere herhangi bir tazminat alınmadan görev verildiği anlaşılmakta ise de söz konusu uygulamanın 1416 Sayılı Kanun'a aykırı olması nedeniyle davacı yönünden haklı beklenti oluşturmayacağı kanaatindedir.

Bu doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı Makamının 2014 tarihli olurunda yer alan "doktora süresine tekabül eden kısmın ise tazminatını ödemeleri" ibaresi ile yüksek lisans ve doktora yapmak üzere 1416 Sayılı Kanun kapsamında yurt dışına gönderilen davacının gönderiliş amacına uygun bir derece ile yurda dönmediğinden bahisle Hazineye olan doktora borcunun ödenmesi ve senet alınmasına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğünün 2014 tarihli işleminde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Bu Danıştay Kararı şu bağlamlardan eleştirilebilir. 03/06/2021 tarih ve 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen 6. Fıkrasına kadar Kanunun açık bir şekilde doktora süresine karşılık gelen süre için tazminatın zorunlu göreve dönüştürülmesi engellemediği iddia edilebilir. Kanunun açık bir şekilde duraksamaya yer

vermeden hukuka aykırılığı ortaya koymadığı durumlarda meşru beklenti ilkesinin korunması gerekir. Bu doğrultuda Danıştay hak iktisaplarını mevzuatın yoruma ihtiyaç duyması halinde koruduğu gözlemlenmektedir.³² İdarenin mevzuatın açık bir şekilde engellemediği bir durumu yerleşik bir şekilde uygulaması taraflar lehine meşru beklenti yaratması makul olmalıdır. Bu yaklaşım, idarenin yerleşik uygulamasının hiç değiştirilemeyeceği anlamına gelmemekle birlikte bir yasal düzenlemenin değiştirilmesi gibi idarenin yerleşik uygulamasını değiştirebilmesi pek tabii mümkündür.³³ Bu nedenle, idarenin yerleşik uygulamalarında meydana gelen değişikliklerin açıkça belirtilmesi, ilgililere duyurulması ve belirli bir tarihten itibaren yürürlüğe girecek yeni idari uygulamanın idare tarafından kabul edilmiş olduğunun anlaşılması büyük önem taşımaktadır.³⁴ Somut olay bağlamında değerlendirildiğinde, 03/06/2021 tarihli ve 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen yeni hüküm uyarınca, artık doktorasını tamamlayan kişilerin zorunlu görevlerini yerine getirebilmeleri, açık ve net bir mevzuat hükmü ile tasdiklenmiştir. Bu tarihten itibaren, artık bireylerin idarenin yerleşik uygulamalarına dayanarak meşru beklenti ilkesinden faydalanmalarının önü kapatılmıştır. 03/06/2021 tarihli ve 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen hüküm yürürlüğe girene kadar, yurt dışına gönderilmiş öğrencilerin meşru beklentilerinin korunması gerekmektedir. Bu bağlamda, doktorasını tamamlayamayanlara, doktora sürelerine eşdeğer mecburi hizmet yükümlülüğü getirilmesi uygun olacaktır.

Danıştay bir başka kararında bursiyerin yurtdışı doktora eğitiminde geçen sürenin mecburi hizmet olarak ifa edilmesi talebinin reddi işleminde hukuka uyarlılık bulunmamıştır. Dava konusu olan hukuki uyuşmazlığa ilişkin ilk derece idare Mahkemesi, davacının doktora eğitimine başladığı dönemdeki mevzuata dayanarak, yurtdışında yapılan masrafların mecburi hizmet olarak ödenmesine ilişkin bir engel bulunmadığına ve süregelen uygulamanın bu yönde olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, davacının bu mevzuata dayalı olarak haklı bir beklentisinin olduğunu ve sonradan değişen yönetmeliklerin ve makam olurunun geriye dönük olarak uygulanmasının hukuki güvenlik ilkesine uygun olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle Mahkeme, davacının yurtdışı doktora eğitiminde geçen sürenin zorunlu hizmet olarak kabul edilmemesi işlemi noktasında hukuka uyarlılık bulunmamaktadır şeklinde karar vermiştir. Bunun

³² Danıştay 10 D, E 2003/4745 K 2005/2591,18.05.2005; Danıştay 11. Dairesi, E 2008/5396 K 2010/9432,25.11.2010

³³ Melikşah Yasin, 'Örf ve Adet Kuralları ile İdari Teamüllerin İdare Hukukundaki Yeri' (2012) 15(2) İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi 29, 43.

³⁴ ibid 43.

sonrasında da istinaf başvurusuna ve temyiz incelemesine başvurulmuş kararın hukuka ve usule uygun olduğu ve davalı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilmiştir.³⁵

B. Emsal İdari Tasarruflara Aykırılık

Hukukun doğru ve istikrarlı şekilde uygulanması, benzer uyuşmazlıklarda büyük önem taşır.³⁶ Örneğin, bir başvuru sahibi, kamu otoritesinin belirli bir politikayı yalnızca kendisi için uygulamama kararı alması durumunda meşru beklenti meselesini gündeme getirebilir.³⁷ Bu, kamu otoritesinin genel politikasını değiştirmemesine rağmen, spesifik bir durumda farklı bir uygulama yapması anlamına gelir.³⁸ Bu bağlamda, adil ve tutarlı hukuk uygulamasının, bireylerin meşru beklentilerini koruma ve kamu otoritesinin kararlarına olan güveni sağlama açısından kritik bir önemi vardır. Bu, hukukun üstünlüğünü ve kamu yönetiminin şeffaflığını güçlendirir, böylece bireylerin haklarının ve beklentilerinin korunmasına katkıda bulunur.

Buna örnek bir Danıştay kararında, 1416 Sayılı Kanun ve 7326 Sayılı Kanun'un ilgili maddeleri çerçevesinde yurt dışında lisansüstü eğitim görmüş ve sonrasında Türkiye'de öğretim görevlisi olarak atanan bir kişinin, doktor öğretim üyesi kadrosuna atanma talebinin hukuki boyutlarını ele alınmaktadır. Bu vakada 1416 Sayılı Kanun çerçevesinde lisansüstü eğitim için Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilen davacı, yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüğü kapsamında davalı Üniversiteye öğretim görevlisi olarak atanmıştır. Davacı 7326 Sayılı Kanun'un 1416 Sayılı Kanun'a eklediği 21. madde 6. fıkraya göre doktor öğretim üyesi kadrosuna atanması için başvuruda bulunmuş, ancak bu başvuru, söz konusu fıkra da belirtilen koşulları karşılamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Davacının, 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesinin 6. fıkrasının 7326 Sayılı Kanun'un yayım tarihinden önce öğretim elemanı olarak görev yapmakta olanları kapsamadığına dair reddedilme gerekçesiyle açtığı dava incelenmektedir.³⁹ İDDK, öğretim görevlisi kadrosuna atanmış kişilerin doktor öğretim üyesi kadrosuna atanıp atanamayacaklarına ilişkin kararların Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu vurgulayarak, başvuruların reddedilmesini hukuka aykırı bulmuş ve doktor öğretim üyesi atanma kriterlerinin değerlendirilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

³⁵ Danıştay 8 D, E 2020/4469, K 2021/3566, 01.07.2021.

³⁶ Boz (n 29) 325.

³⁷ Paul Craig, *EU Administrative Law* (3rd edn, Oxford University Press 2018) 630.

³⁸ ibid 630.

³⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E 2023/16 K 2023/13, 12.04.2023.

03/06/2021 tarihinde kabul edilen ve 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen 6. fıkra, yükseköğretim kurumları adına yurt dışına gönderilen doktora öğrencileri için önemli bir düzenlemeye işaret etmektedir. Bu düzenleme çerçevesinde, yükseköğretim kurumları adına yurt dışına gönderilenler arasında doktora öğrenimini başarıyla tamamlayan bireylerin, mecburi hizmet yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla, öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumunun atama kriterlerini karşılamaları şartıyla doktor öğretim üyesi kadrolarına atanabilecekleri hükme bağlanmıştır. Ancak, bu kriterleri sağlamamaları durumunda, öğretim görevlisi kadrolarına atanma olanağı bulunmaktadır.

Mahkeme, başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığın kaynağını, 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesinin 6. fıkrasının yürürlüğe girmesinden önce mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere öğretim görevlisi kadrosuna atanmış bireylerin, bu fıkradan yararlanarak doktor öğretim üyesi kadrosuna atanıp atanamayacaklarına dair olduğunu belirtmiştir. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" ilkesine vurgu yaparak, herkesin kanun önünde eşit olduğunu ve ayırım gözetilmeden herkese eşit muamele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Mahkeme, aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmamasının Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiğini ve 1416 Sayılı Kanun'a eklenen 6. fıkra hükmünden yararlanamayacakları gerekçesiyle öğretim görevlisi kadrosuna atanmış olan davacıların başvurularının reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle, davacıların atama kriterlerini karşılayıp karşılamadığının tespit edilerek, doktor öğretim üyesi kadrosuna atanıp atanamayacakları hususunun değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

1416 Sayılı Kanun'un Geçici 3. maddesinde belirtilen hususlar dikkatle incelendiğinde, yurt dışında eğitim görmek üzere gönderilen ve öğrenimlerini tamamlayıp mecburi hizmet yükümlülüklerine başlayanlarla birlikte, halen yurt dışında eğitimlerine devam eden kişilerin de doktor öğretim üyesi olarak atanmalarına dair hükümlerden yararlanabilecekleri açıkça ifade edilmektedir. Bununla birlikte, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra doktorasını tamamlayıp ilk atamada doktor öğretim üyesi şartlarını karşılayamayan ve öğretim görevlisi olarak atanmaların, ilerleyen süreçte doktor öğretim üyesi şartlarını sağladıklarında eşitlik ilkesi ve meşru beklenti ilkesi çerçevesinde değerlendirilmeleri oldukça makuldür. 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesi, ilk atamada doktor öğretim üyesi kadrosuna atanmayı açık bir şekilde düzenlemediği için, bu konuda atama süreci ve kriterleri konusunda kişiler aleyhine olarak çıkarımlarda bulunmak hukuken isabetli değildir. Bunun bir gerekçesi olarak, sadece 2021 tarihinden sonra şartları sağlayan kişilere ilk atamada doktor öğretim üyesi olarak atanma

imkânı sunulması ve ilk atamada öğretim görevlisi olarak atanana bu imkânın sonradan sunulmaması bağlamında bir şart koşulması, mevcut politikadan sapma olarak değerlendirilebilir ve tarafların meşru beklenti ilkesinin ihlaline yol açmaktadır. Meşru beklenti konusu, idare tarafından belirlenen politikanın, ilgili bireylerin mevcut durumlarına uygun bir şekilde uygulanmaması ve bu çerçevede politikada herhangi bir değişiklik yapılmaksızın, kişilere farklı muamele yapılması durumlarında öne çıkar.⁴⁰

Danıştay'ın Karşı Oy metni, Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme Kılavuzlarından (2014 yılı ve sonrası) yapılan düzenlemeyle ilgili detaylı bir değerlendirmeye odaklanmaktadır. Bu düzenleme, yükseköğretim kurumları adına yurtdışında doktora eğitimi alacak adayların, mezuniyet sonrasında mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek amacıyla adına öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumlarının ilgili kadrolarına atanabilmesi için doktora öğrenimini tamamlamalarını şart koştur.

Kararda, Türkiye'de kendi imkân ve çabalarıyla yüksek lisans ve doktora tamamlayarak öğretim görevlisi veya öğretim üyesi kadrolarına atanmayı bekleyen doktoralı adayların sayısının önemi vurgulanmıştır. Yüksek lisans eğitimini tamamlayıp doktora bitirmeden dönen adayların, cari usul dışında doktoralı adaylara tanınan hakların kısıtlanması durumunda akademik yeterlilik, sosyal adalet ve fırsat eşitliği bakımından doğru olmadığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca, düzenlemenin geriye yürümezlik ilkesi çerçevesinde mevcut atamalara etki etmediği ve geçmişe yönelik uygulanamayacağına vurgu yaparak, 1416 Sayılı Kanun'un Geçici 3. maddesinde, 21. madde hükümlerinden, yurt dışına eğitim amacıyla gönderilenlerden öğrenimlerini tamamlayıp mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmeye başlayanlar ile hâlen yurt dışında eğitimlerine devam edenlerin de yararlandırılacağı belirtilmekte ise de, söz konusu maddenin 6528 Sayılı Kanun ile 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesinde yapılan değişikliklere yönelik olması nedeniyle, 7326 Sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen 6. fıkra hükümleri için uygulanamayacağı açık olduğuna ilişkin saptama yapmıştır. Bu durumda, 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesinin 6. fıkrasının yürürlüğe girmesinden önce mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere öğretim görevlisi kadrosuna atanana bu fıkradan yararlanarak doktor öğretim üyesi kadrolarına atanmalarına hukuken olanak bulunmadığı kanaatinde olduğu dile getirilmiştir.

⁴⁰ Craig (n 37) 625.

Danıştay karşı oy izahatı çeşitli sebeplerle eleştirilebilir. Birinci sebep olarak 2014 sonrası bursiyerler için doktora zorunluluğu getirilmiştir. Bu bağlamda, doktor öğretim üyesi kadrosuna atanmada esas alınan en kritik ve belirleyici şart, doktora derecesine sahip olmaktır. Yurtdışında doktora eğitimini tamamlayan bireylerin, yüksek lisans ve doktora süreçlerinde devlet tarafından sağlanan burslar ve diğer mali destekler göz önünde bulundurulduğunda, bu kişilerin âtil durumda bırakılmaması, kamu kaynaklarının verimli, etkin ve ekonomik bir şekilde kullanılmasının temel bir zorunluluğudur.

Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmeliğin 23. Maddesi "Öğrencilerin aylık ödenekleri, yollukları, öğrenim, tedavi ve diğer giderleri her yıl yeniden düzenlenen tebliğe göre ödenir." hükmünü içerir.⁴¹ 1416 Sayılı Kanun Ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans Ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ'in 5. Maddesi uyarınca yolluklar⁴², 6. Maddesi uyarınca yurtiçi aylığı⁴³, 7. Maddesi uyarınca yurtdışı aylığı ve ek ödemeler⁴⁴, 10. Maddesi uyarınca sağlık giderleri⁴⁵, 12. Maddesi uyarınca sınav ücretleri⁴⁶, 13. Maddesi uyarınca okul başvuru ücretleri⁴⁷, 14. Maddesi uyarınca vize ve oturma masrafları⁴⁸, 15. Maddesi uyarınca okul ücretleri⁴⁹ ve diğer maddeleri uyarınca sair ödemeler yapılmaktadır. Belirtilen yönetmelik ve tebliğe göre lisansüstü öğrenimi gören bursiyerlere ve onların adına gerekli ödemeler, Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. Lisansüstü öğrenimi gören bursiyerlerin yurtdışında okuduğu dikkate alındığında yapılan ödemeler döviz cinsinden yapılmaktadır. Yapılan tüm bu harcamalar devlet eliyle yapıldığından bunların hepsi kamu

⁴¹ Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmelik, md.23.

⁴² 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.5.

⁴³ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.6.

⁴⁴ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.7.

⁴⁵ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.10.

⁴⁶ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.12.

⁴⁷ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.13.

⁴⁸ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.14.

⁴⁹ 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ, md.15.

harcamasıdır. Sayıştay Denetim Yönetmeliği'nin madde 7⁵⁰, madde 11⁵¹, madde 12⁵² vs. Maddeler gereğince kamu idarelerinin kamu kaynaklarını etkili, ekonomik ve verimli olarak kullanması gerektiği aksi halde kamu zararı tespit edilmesi halinde bununla ilgili olarak idarelerin sorumlu olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda lisansüstü öğrenim gören bursiyerlere döviz cinsinden ciddi kamu harcaması yapılması hasebiyle en etkili şekilde bursiyerin bilgi ve birikiminden yararlanma yoluna gidilmelidir.

İdari işlemin amaç unsuru bakımından idarenin takdir yetkisi bulunmamaktadır, çünkü idari işlemin amacı mutlaka kamu yararadır ve idare bu konuda bağlıdır. Kanunlarda özel bir amaç belirtilse dahi, bu da sonuçta genel amaç olan kamu yararının içinde yer alacaktır.⁵³ Bu bağlamda, amaçlanan kamu yararının esası, 1416 Sayılı Kanun çerçevesinde yetiştirilen nitelikli personelin potansiyelini en üst seviyede değerlendirme üzerine kuruludur. Zira, 1416 Sayılı Kanun kapsamında doktora eğitimlerini tamamlayan bursiyerlerin, eğer doktor öğretim üyesi niteliklerini taşımamaları durumunda öğretim görevlisi olarak atandıklarında ve bu statüde sürekli kalmaları söz konusu olduğunda, kamu yararının gerçekleşmesi hedeflenen düzeyde mümkün olmayacaktır. Madalyonun diğer yüzünde ise öğretim görevlisi kadrosu günümüzde artık geçiş ya da ara kadro olarak değerlendirilmektedir. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 31.maddesi 'Öğretim görevlileri; üniversitelerde ve bağlı birimlerinde bu Kanun uyarınca atanmış öğretim üyesi bulunmayan dersler veya herhangi bir dersin özel bilgi ve uzmanlık isteyen konularının eğitim- öğretim ve uygulamaları için, kendi uzmanlık alanlarındaki çalışma ve eserleri ile tanınmış kişiler, süreli veya ders saati ücreti ile görevlendirilebilirler.' hükmünden bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır. Bir sonraki kararda bu mesele daha derinlemesine incelenecektir. Bu konuya ilişkin olarak, yurt dışında yüksek lisans ve doktora eğitimi alan bir bireyin yüksek lisans için en az iki yıl, doktora için ise en az dört yıl süreyle eğitim gördüğünü varsayarsak, zorunlu hizmet süresinin on iki yıl olacağı düşünüldüğünde, bu uzun zaman dilimi boyunca bir ara kadroda kalınması durumunda, bursiyerlerin etkin bir şekilde kullanılmamasının, kamu kaynaklarının âtıl bir duruma düşmesine yol açma ihtimalinin oldukça yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

⁵⁰ Sayıştay Denetim Yönetmeliği, md.7.

⁵¹ Sayıştay Denetim Yönetmeliği, md.11.

⁵² Sayıştay Denetim Yönetmeliği, md.12.

⁵³ İbrahim Gül, 'Danıştay Kararlarında "Kamu Yararı" Kavramı' (2014) 2 Ankara Barosu Dergisi 535, 539.

C. İdarenin Verdiği Sözü Yerine Getirmemesi

İdarenin vermiş olduğu bir sözün hukuka uygun olmaması durumu, birtakım mali sorumlulukları da beraberinde getirebilir.⁵⁴ Eğer idare tarafından yapılan hukuka aykırı olan bir taahhüt bireylere zarar vermişse, bu durumda idare, mali açıdan sorumlu tutulabilir. Bu, idarenin hukuka uygun olmayan sözlerinden kaynaklanan zararların telafisi anlamına gelir. Öte yandan, idarenin hukuka uygun bir şekilde verdiği taahhütler söz konusu olduğunda, bu taahhütlerin yerine getirilmesi belirli şartların varlığı halinde idare için bir zorunluluk haline gelir.⁵⁵ Bu durum, idarenin sözlerinin ve taahhütlerinin hukuki bağlayıcılığının ve sorumluluğunun altını çizer ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir yönetim anlayışını yansıtır.

Danıştay'ın bir kararında, meslek yüksekokulunda öğretim görevlisi olarak görev yapan davacının, sözleşmesinin yenilenmeyeceğine dair Rektörlük tarafından alınan kararın iptaline ilişkin husus irdelenmiştir.⁵⁶ Bu durumda, davacının, meslek yüksekokulundaki öğretim görevlisi pozisyonuyla ilgili sözleşmesinin yenilenmemesi kararının hukuki geçerliliği ve bu kararın iptali için yürütülen dava süreci, Danıştay tarafından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Danıştay, öğretim üyelerinin mesleki güvencelerini ve bilimsel özgürlüklerini zedeleyecek işlemlerin hukuka aykırı olduğu ilkesine referansla, bahsi geçen idari işlemi iptal etmiştir.

İlk Derece İdare Mahkemesi'nin verdiği karara göre, davacının görevde geç gelip erken ayrılmasının, bilgi işlem merkezinin elektronik kayıt sistemiyle tespit edilmiş olmasına rağmen, benzer şekilde kamu hizmetini yerine getiren akademik personelin mesleki güvenceleri bağlamında değerlendirildiğinde hukuka aykırı bir fiil olmadığını belirtmiştir. Mahkeme, öğretim üyelerinin sözleşmelerinin neden belirtilmeksizin yenilenmeyeceğini öngören bir işlemin, öğretim üyelerinin bilimsel özgürlüğünü ve mesleki güvencelerini zedeleyeceği gerekçesiyle hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir. Ayrıca, davalı idarenin davacının işe geç gelip erken çıktığı iddiasının ise en fazla uyarma cezasını gerektirebileceğini (eğitim ve öğretim faaliyetinin engellenmesi halinde), bu sebeple davacının görevinden çıkarılmayacağı sonucuna varılarak dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairesi, istinaf başvurusuna konu olan İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğunu ve ileri sürülen iddiaların kararı kaldıracak nitelikte olmadığını değerlendirmiştir. Bu çerçevede, 2577 Sayılı İdari Yargılama

⁵⁴ Boz (n 29) 307-308.

⁵⁵ ibid 307-308.

⁵⁶ Danıştay 8 D, E 2018/4280 K 2022/147, 20.01.2022.

Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunu reddetmeye karar verilmiştir.

Danıştay Sekizinci Dairesi kararında, Bölge İdare Mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulabilmesi için, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde belirtilen sebeplerden birinin varlığının tespit edilmiş olması gerektiğini belirtmektedir. İncelenen karar, usul ve hukuka uygun bir şekilde verilmiş olup, dilekçede öne sürülen temyiz nedenleri, kararın bozulmasını gerektirecek düzeyde değildir şeklinde karar verilmiştir.

Karşı oyda, sözleşmeli personel ile ilgili idarenin takdir yetkisinin kapsamı ve sınırları ele alınmıştır. Başlangıçta, bir kişi ile sözleşme yapma ya da yapmama konusundaki idarenin takdir yetkisinin sınırları ile, sözleşmeli personelin sözleşmesinin yenilenmesi bağlamında idarenin takdir yetkisinin sınırları farklılık arz etmektedir. Başlangıçta sözleşme yapma ya da yapmama bağlamında olan takdir yetkisi çok geniş iken, sonrasında zaman içinde süresi biten sözleşmeyi yenilememe konusundaki takdir yetkisinin kısmen daraldığına vurgu yapılmıştır. Devam eden bir sözleşmenin feshi durumunda ise feshi haklı kılacak somut delillerin ortaya konması gerektiği ifade edilmiştir.

İdarenin sözleşmeli personel ile ilgili takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda kullanılacağı, ancak bu takdir hakkının feshi haklı kılacak somut delillerle desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, idarenin süresi bitmiş bir sözleşmenin yenilenmemesi konusunda ispat yükünün idareye yüklenmemesi gerektiği savunulmuş, aksi durumun idareye tanınan takdir yetkisini ortadan kaldıracağı ifade edilmiştir.

Öte yandan, sözleşmeli personelin başlangıçta süresi belli olan bir sözleşme imzaladığı ve sürenin bitiminde sözleşmenin kendiliğinden sona ereceği vurgulanarak, sözleşmenin sürekli olarak yenilediği durumda idarenin sözleşmeyi yenilememe kararını önceden bildirmemesinin haklı bir beklenti sonucu olduğu ifade edilmiştir. Bu durumda, idarenin kamu yararı ve hizmet gereklerine, hakkaniyet veya eşitlik ilkesine aykırı hareket etmesi durumunda, bu durumun diğer taraflarca ispatlanabileceği vurgulanmıştır.

Söz konusu mesele meşru beklenti ilkesi bağlamında değerlendirildiğinde 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 31.maddesi gündeme gelmektedir. Özellikle 'Öğretim üyesi kadrolarına öğretim görevlileri en çok iki yıl süre ile atanabilirler; bu süre sonunda işgal ettikleri kadroya başvuran öğretim üyesi bulunmadığı ve görevlerine devamda yarar görüldüğü takdirde aynı usulle yeniden atanabilirler.' hükmü gereğince öğretim üyesinin başvurmaması durumunda 'görevlerine devamda yarar görülmesi' ibaresi dikkatlice incelenmelidir. İlk atama

sonrası görev süresinin bitmesi ve ikinci atamada tekrar atanması sonrasında sonraki atamalar için kişinin artık meşru beklenti ilkesi ve hukuki belirlilik ilkesi gereğince tekrar atanmamasının somut bir şekilde ispatlanması bu ispatta da idarenin tekrar atamama yönündeki gerekçelerin açık ve somut şekilde olması gerekir. İkinci atamanın sürdürülmesinin uygun bulunması, sonraki atamalarla ilgili meşru bir beklenti yaratması birey için makul bir sonuçtur.

1416 Sayılı Kanun kapsamında öğretim görevlisi olarak atanan bir kişi için süre şartının nasıl belirlenmesi gerektiği, karmaşık ve detaylı bir inceleme gerektiren bir sorundur. Bunun için öncelikli olarak 1416 Sayılı Kanun kapsamında bursiyerlerin kontenjanının belirlenmesi usulünden başlamak gerekmektedir. Buradaki ilk aşama Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca 1416 Sayılı Kanun uyarınca Millî Eğitim Bakanlığı hesabına öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak amacıyla lisansüstü eğitim yapmak üzere yurtdışına gönderilecek öğrenci kontenjanı için ihtiyaç olup olmadığı yazısı Rektörlüğe gönderilmesidir.⁵⁷ Birimlerden talepler değerlendirilerek hangi alanda ihtiyaç duyulduğuna ilişkin bilgiler YÖK'e bildirilir. YÖK, ÖSYM veya MEB'in internet sitelerinde, üniversiteler adına yurt dışına gönderilecek kişi sayısı belirtilir.⁵⁸ Buradan çıkarılacak sonuç, bir kişinin 2014 ve sonrasında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlaması durumunda, en az on iki yıl süresince bu üniversite adına zorunlu görev yapması beklendiğidir. Bu bağlamda söz konusu durum, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu madde 31 "Öğretim üyesi kadrolarına öğretim görevlileri en fazla iki yıl süreyle atanabilirler; bu süre sonunda işgal ettikleri kadroya başvuran öğretim üyesi bulunmadığı ve görevlerine devamda yarar görüldüğü takdirde aynı usulle yeniden atanabilirler."⁵⁹ hükmüne aykırı görünmektedir. Zira, "en fazla iki yıl süreyle atanabilirler" ifadesinin, kontenjan belirleme aşamasında üniversitenin talebi üzerine ve YÖK'ün onayı ile gerçekleşmesi durumunda idarenin bir taahhüt vermiş olması, bu durumun hukuka uygunluğu açısından bir aykırılığı

⁵⁷ Muğla Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, '1416 Sayılı Kanun Uyarınca MEB Hesabına Üniversitemiz ve Diğer Üniversiteler Adına Giden Öğrencilerin Atanması' <https://personel.mu.edu.tr/Newfiles/16/Content/1416%20say%C4%B11%C4%B1%20Kanun%20Uyar%C4%B1nca%20MEB%20Hesab%C4%B1na%20%C3%9Cniversitemiz%20ve%20Di%C4%9Fer%20%C3%9Cniversiteler%20Ad%C4%B1na%20Giden%20%C3%96%C4%9Frencilerin%20Atanmas%C4%B1.pdf> erişim tarihi 1 Ocak 2024.

⁵⁸ YÖK, ÖSYM veya MEB'in web sayfalarında bir üniversite adına yurtdışına kaç kişinin gönderileceği açıklanır. Muğla Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, '1416 Sayılı Kanun Uyarınca MEB Hesabına Üniversitemiz ve Diğer Üniversiteler Adına Giden Öğrencilerin Atanması' <https://personel.mu.edu.tr/Newfiles/16/Content/1416%20say%C4%B11%C4%B1%20Kanun%20Uyar%C4%B1nca%20MEB%20Hesab%C4%B1na%20%C3%9Cniversitemiz%20ve%20Di%C4%9Fer%20%C3%9Cniversiteler%20Ad%C4%B1na%20Giden%20%C3%96%C4%9Frencilerin%20Atanmas%C4%B1.pdf> Erişim Tarihi 01.01.2024.

⁵⁹ Yükseköğretim Kanunu, Kanun Numarası: 2547, Kabul Tarihi: 4 Kasım 1981 RG (6.11.1981/ 17506)

teşkil etmektedir. İdarenin taahhüdüne dayalı haklı beklenti sorumluluğu doğabilmesi için bireyin bu söz veya taahhüde güvenmesi gerektiği, ABAD kararlarında idarenin bir davranışının bir söz veya taahhüde karşılık gelebileceğinin ifade edildiği, gerçek bir sözün bulunması, güvene temel oluşturacak sözün açık, net, anlaşılır ve koşulsuz olması, bireyde gerçekçi bir beklentinin oluşması ve haklı beklentiden kaynaklanan zararın doğrudan taahhütten kaynaklanması gerektiği, zarar ile taahhüt arasında illiyet bağının bulunması gerektiği ifade edilmektedir.⁶⁰ Mamafih, bir kamu idaresi tarafından verilen bir taahhüt, bireyler açısından yetkinin kötüye kullanımına yol açacak şekilde adaletsizliğe neden olacak biçimde geri çekildiğinde, aksi yönde baskın bir kamu yararı bulunmadığı durumda, iyi yönetim ve adalet prensiplerine göre bu taahhüdün yerine getirilmesi gerekmektedir.⁶¹ Bu çerçevede, öğretim görevlilerinin en fazla iki yıl için atanmalarının, zorunlu hizmet süresinin tamamını kapsamıyor oluşu, meşru beklenti ilkesine aykırı bir durum oluşturmaktadır.

Ayrıca 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 23. maddesi, doktor öğretim üyelerinin atama süreçlerini düzenlerken, meşru beklentilerin korunması açısından bazı sorunlar içermektedir. Kanun, dört yıllık atama süreleri öngörürken, bu sürenin sonunda görevin otomatik olarak sona ermesi ve yeniden atanabilme koşullarının belirsizliği, doktor öğretim üyeleri için istikrar ve güvence eksikliğine yol açabilir. Yükseköğretim Kanunu kapsamında doktor öğretim üyesi atamaları, 1416 Sayılı Kanun'un 21. maddesi doğrultusunda, mecburi hizmet yükümlülüğü süresince gerçekleştirilmelidir. Bu süreçte, ilk kontenjan belirleme aşamasındaki idarenin ihtiyaç taahhüdü, adaylarda meşru bir beklenti yaratır. Doktor öğretim üyelerinin atamalarının bu yükümlülük dönemi içerisinde yapılması zorunludur; aksi takdirde, bireylerin bilimsel özgürlüğünü sınırlayıcı, endişe ve belirsizlik yaratan bir durum ortaya çıkar, bu da hukuki öngörülebilirlik ilkesiyle uyumsuzdur. Bu durum hem bireylerin meşru beklentilerini hem de akademik özgürlüğü olumsuz etkileyebilmektedir.

SONUÇ

1416 Sayılı Kanun tarafından yüklenen mecburi hizmet yükümlülüğü ve idare hukukunun temel prensiplerinden olan meşru beklenti ilkesinin detaylı incelenmesinden söz konusu kavramların birbiri ile yakından ilişkili olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle,

⁶⁰ Martin Elofsson, 'Recovery of Illegal State Aid from a Beneficiary's View-The Exception of Legitimate Expectations, the (Mal)Functioning Air Bag of the State Aid Policy?' (Master thesis, University of Gothenburg 2010) 24.; Geo Quinot, 'Substantive Legitimate Expectations in South African and European Administrative Law' (2004) 5 German Law Journal 1, 72.

⁶¹ Boz (n 29) 310.

1416 Sayılı Kanun'un getirdiği mecburi hizmet yükümlülüğü ve idare hukukunun meşru beklenti ilkesi arasındaki bu yakın ilişki, yasal düzenlemelerin ve uygulamaların bu iki kavramı dengeli bir şekilde ele almasını zorunlu kılmaktadır.

Nitekim, mecburi hizmet yükümlülüğü, devletin akademik yatırımlarına mukabil talep ettiği, kamu hizmetinde belirli bir süre vazife yapma mecburiyetini ihtiva ederken; meşru beklenti ilkesi, idare tarafından verilen taahhütlere ve yerleşik uygulamalara dayanarak bireylerin lehine olan hak ve menfaatlerin korunması gerektiğini postüle etmektedir. İşbu durum, idare hukukunun ana prensiplerinden biri olarak kabul edilen iyi yönetim ve hukuk devleti ilkelerinin bir yansıması olarak tezahür etmektedir.

Bu bağlamda, 1416 Sayılı Kanun kapsamındaki mecburi hizmet ve meşru beklenti ilkesinin uygulama alanı ve mahiyeti, mahkeme kararları ışığında müzakere edilmiştir. Özellikle, yurt dışında eğitim gören ve daha sonra mecburi hizmet yükümlülüğüne tabi tutulan bireylerin hukuki durumları ve bu durumların meşru beklenti ilkesi ile olan etkileşimi, hukukun üstünlüğü ve idare hukukunun adil uygulanması açısından mühim bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Binaenaleyh, öneri mahiyetinde; 1416 Sayılı Kanun'un uygulama esasları ve mahkeme kararlarının analizi, idarenin eylem ve işlemlerinin öngörülebilirliğini, bireylerin haklarının korunmasını ve hukuk devleti ilkesinin etkin bir şekilde uygulanmasını temin etmek için gerekli tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, meşru beklenti ilkesinin, idarenin taahhütlerine ve yerleşik uygulamalarına dayanarak bireylerin lehine olan hak ve menfaatlerin korunması gerektiği açıkça belirtilmiş ve bu ilkenin hukuk devleti prensipleri çerçevesinde etkin bir şekilde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır.

Netice itibarıyla, bu çalışma, 1416 Sayılı Kanun'un mecburi hizmet yükümlülükleri ve meşru beklenti ilkesi bağlamında yaptığı incelemelerle, Türk idare hukukunun bu önemli yönlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Bu nedenle, kanunun uygulamasında meşru beklenti ilkesinin dikkate alınması, idare hukukunun temel prensiplerine uygun bir şekilde yürütülmesi ve adil bir yönetim anlayışının benimsenmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Altındağ H, 'Yürürlükte Olan Yasalara ve İdari Düzenleyici İşlemlere Güvenden Kaynaklanan Haklı Beklenti Kavramı ve Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2010)

Boz SS, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması* (Seçkin Yayıncılık 2017).

Craig P, *EU Administrative Law* (3rd edition, Oxford University Press 2018).

Çakır HM, *Sağlık Hizmetlerinin Özel Hukuk Kişileri Tarafından Yürütülmesi* (On İki Levha Yayıncılık 2015).

Dalkılıç EE, *Avrupa ve Türk İdare Hukukunda Hukuki Güvenlik ve Meşru Beklentilerin Korunması İlkesi* (Turhan Kitabevi 2016).

Devlet Memurları Kanunu, Kanun No 657 (1965).

Doru SR, 'Türk Hukukunda Yargı Kararları Işığında Mecburi Hizmet Yükümlülüğü' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2012).

Elofsson M, 'Recovery of Illegal State Aid from a Beneficiary's View-The Exception of Legitimate Expectations, the (Mal)Functioning Air Bag of the State Aid Policy?' (Master Thesis, University of Gothenburg 2010).

Gişi S, *Haklı Beklentilerin Korunması İlkesi* (On İki Levha Yayıncılık 2017).

Gül İ, 'Danıştay Kararlarında "Kamu Yararı" Kavramı' (2014) 2 Ankara Barosu Dergisi 533-552.

Millî Eğitim Bakanlığı, 2023-Yıly Başvuru ve Tercih Kılavuzu, https://yyegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_12/15094203_2023ylybasvuruvetercihkilavuzu.pdf Erişim Tarihi 1 Ocak 2024.

Muğla Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, '1416 Sayılı Kanun Uyarınca MEB Hesabına Üniversitemiz ve Diğer Üniversiteler Adına Giden Öğrencilerin Atanması' <https://personel.mu.edu.tr/Newfiles/16/Content/1416%20say%C4%B11%C4%B1%20Kanun%20Uyar%C4%B1nca%20MEB%20Hesab%C4%B1na%20%C3%9Cniversitemiz%20ve%20Di%C4%9Fer%20%C3%9Cniversiteler%20Ad%C4%B1na%20Giden%20%C3%96%C4%9Frencilerin%20Atanmas%C4%B1.pdf> Erişim Tarihi 1 Ocak 2024.

Oğurlu Y, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu* (Seçkin Yayıncılık 2003).

Quinot G, 'Substantive Legitimate Expectations in South African and European Administrative Law' (2004) 5 German Law Journal 1 65-85.

Şimşek S, 'Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkının Kapsamı Açısından Mevcut Mülk ve Meşru Beklenti Kavramları' (2015) 53 Adalet Dergisi.

Thomas R, 'Principles of Legitimate Expectations and Proportionality' (PhD Thesis, University of Nottingham 1998).

Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmelik, Sayı: 31055, Kabul Tarihi: 1 Mart 2020.

Yasin M, 'Örf ve Adet Kuralları ile İdari Teamüllerin İdare Hukukundaki Yeri' (2012) 15 İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi 2, 29-44.

Yılmaz E, *Hukuk Sözlüğü* (10.bs, Yetkin 2011).

Mahkeme Kararları

Anayasa Mahkemesi, E.2021/14, K.2023/173.

Anayasa Mahkemesi, T. 26.02.2015, Başvuru No: 2013/2264.

Anayasa Mahkemesi, T. 30.03.2011, E. 2008/56, K. 2011/58.

Anayasa Mahkemesi, T. 30.03.2011, E. 2008/72, K. 2011/59.

Anayasa Mahkemesi, T. 31.01.2013, E. 2011/45, K. 2013/24.

Anayasa Mahkemesi, T. 31.10.2008, E. 2008/34, K. 2008/153.

Danıştay 10. Dairesi, E: 2003/4745, K: 2005/2591.

Danıştay 10. Dairesi, T. 14.06.2011, E. 2007/5427, K. 2011/2289.

Danıştay 11. Dairesi, E: 2008/5396, K: 2010/9432.

Danıştay 15. Dairesi, T. 29.04.2014, E. 2013/7523, K. 2014/3197.

Danıştay 5. Dairesi, T. 14.03.2006, E. 2003/3647, K. 2006/1140.

Danıştay 8. Daire, Esas No: 2018/4280, Karar No: 2022/147.

Danıştay 8. Dairesi, 2019/5577, 2022/3667.

Danıştay 8. Dairesi E: 2020/4469, K: 2021/3566,01.07.2021

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, E. 2022/2695, K. 2022/3441,30.11.2022.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Esas No: 2023/16, Karar No: 2023/13, 12.04.2023.

Yazar Beyanı	
Yazarların Katkıları	Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır.
Mali Destek	Yazarlar, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı Beyanı	Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur.
Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi	Yazar, makalenin tüm süreçlerinde TRÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde TRÜHFD'nin, yayın ve editör kurullarının hiçbir sorumluluğunun olmadığını beyan etmektedir.